

Sacos syn på den ekonomiska politiken i EU

Policy

Antagen av Sacos styrelse den 7 februari 2023

Sacos syn på den ekonomiska politiken i EU

Syftet med detta PM är att utveckla Sacos europapolitiska ståndpunkter. Skälen till det är att EU arbetar med att förändra politiken inom flera områden för att hantera länders skilda ekonomiska förutsättningar, klimatomställningen och geopolitiska utmaningar. Diskussioner pågår också om mer permanenta resurser till Kommissionen. När det sker förändringar i EU behöver detta PM tas upp till Sacos styrelse för diskussion på nytt.

EU-samarbetet står inför stora utmaningar. Kriget i Ukraina, energiförsörjning, säkerhet och klimatomställning är stora problem som kräver gemensamma insatser. Inom EU pågår processer om det finanspolitiska ramverket och ökade permanenta resurser till kommissionen för att bättre kunna hantera gemensamma närliggande och framtida utmaningar. Den svenska regeringen ska vara aktiv i det utvecklingsarbetet och fokusera på vad som är viktigt för Europa och dess globala ställning.

Saco måste också vara aktiv i det arbetet och för att vara det behövs det byggas upp kunskap på flera områden än de traditionellt fackliga. I grunden är Saco positiv till samarbetet inom EU och anser att den fria rörligheten för varor, personer, tjänster och kapital är en grundläggande förutsättning för ökat välstånd i Europa. Rörligheten kräver vissa gemensamma regler även på arbetsmarknaden, men EU-rätten får inte gripa in på områden där EU saknar kompetens.

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter har satt en ambitiös ram för EU-samarbetet inom flera områden som är centrala för det fackliga arbetet. Inledningsvis har det handlat om gemensamma mål för sysselsättning, utbildningsdeltagande och ekonomisk grundtrygghet. Men politiken utvecklas med allt fler konkreta förslag, där frågan om en europeisk minimilön är ett exempel. Strävan mot en större europeisk enhetlighet inom fackligt viktiga frågor kommer fortsätta och samtidigt utmana det nationella ansvaret. Saco måste vara en del av den processen och löpande utveckla, samt konkretisera sin Europapolitik.

Inom arbetsmarknadsområdet är Sacos målsättning att hitta formuleringar som kan göra det möjligt att avvika från direktiv och lagförslag genom kollektivavtal. Semidispositivitet, det vill säga att en lag kan avtalas bort eller inskränkas på vissa förutbestämda sätt, kan göra det möjligt att bevara den svenska kollektivavtalsmodellen samtidigt som lagstiftning kan genomföras i andra EU-länder.

Strävan mot ett närmare samarbete är särskilt tydligt inom eurogruppen som har gemensam valuta men olika finanspolitiska förutsättningar. Ekonomiska kriser under 2000-talet har visat på brister i samarbetet och vad som krävs av eurogruppen för att hantera finansiella kriser. Det som diskuteras är bland annat förstärkt skydd till individer vid en bankkris och mer ekonomiska resurser för finanspolitiska insatser. Ett stabilt eurosamarbete är positivt för hela Europa.

Euroländernas fördjupade samarbete och fortsatta utvidgning av EU ställer ökade krav på möjligheter för medlemsländer att utvecklas i olika takt, fördjupad integration för vissa länder och flexibel integration för andra. Frågan aktualiseras med Rysslands invasion av Ukraina som gjort att flera länder har uttryckt önskemål om medlemskap. I grunden är EU ett

fredsprojekt och i det perspektivet är det angeläget att diskutera hur relationen med närliggande icke-medlemsländer kan stärkas och fördjupas.

Saco är för en utvidgning förutsatt att EU inte gör avkall på grundläggande krav om demokratiska fri- och rättigheter samt rättsstatens principer. Det finanspolitiska ramverket ska vara styrande även för nya medlemmar. Saco kan tänka sig att länder inom EU utvecklas i olika takt förutsatt att det finns gemensamma demokratiska processer.

Demokratiska principer är grunden för EU-samarbetet. De senaste åren har denna grund ifrågasatts av populistiska politiker i flera länder och i Polen och Ungern har valda ledare begränsat politiska och medborgliga rättigheter och agerat i strid med principerna för en rättsstat. Det försvårar EU:s inre arbete och hotar EU:s roll som främjare av fred och friheter. EU måste agera snabbt och kraftfullt mot länder som går i den riktningen genom att bland annat dra in de ekonomiska bidragen. Det finns nu möjligheter i och med villkorsförordningen som används gentemot Ungern. Det bör även diskuteras om länderna ska tillåtas ha något inflytande över gemensamma demokratiskt fattade beslut. Detta är möjligt enligt fördraget om en medlemsstat allvarligt och ihärdigt åsidosätter de grundläggande demokratiska principerna. EU får inte visa tveksamhet när demokratiska fri- och rättigheter ifrågasätts.

Rysslands invasion av Ukraina, energikris och dystra ekonomiska utsikter påverkar stora länders vilja och förmåga att driva på det långsiktiga arbetet inom EU. Vissa länder har starkt nationellt fokus som försvårar kommissionens arbete för gemensamma lösningar. Andra länder vill se ökat direktstöd från EU och minskade krav på anpassning av den offentliga skuldsättningen. Samtidigt har handelsrelationerna med USA och Kina försämrats på grund av ökade tullar och olika statsstödsregler.

Det ekonomiskpolitiska ramverket är viktigt för budgetdisciplin men begränsar möjligheterna för tillväxtskapande offentliga investeringar. Många länder har också haft svårt att hålla ramarna, vilket medfört att regler har ifrågasatts. Därför pågår det diskussioner om förändringar av vissa delar av ramverket.

EU:s ekonomiskpolitiska ramverk

Grunderna för regelverket som styr den ekonomiska politiken inom EU är formulerade i Maastrichtavtalet som slöts 1992 som är grunden för den Europeiska unionen. Där anges vilka ekonomiska krav som länder måste uppfylla för att kunna ansluta sig till den gemensamma valutan. Centrala är reglerna att det årliga budgetunderskottet inte får överstiga 3 procent av bruttonationalprodukten (BNP), och att den offentliga skuldsättningen inte får överstiga 60 procent av BNP.

Ramverket finns för att minska riskerna för en kortsiktigt driven finanspolitik som kan leda till stora budgetunderskott och ökad skuldbörda med åtföljande stora makroekonomiska problem. Flera länder i Europa har varit i den situationen, bland annat Sverige i början på 1990-talet. Med en tydlig ekonomiskpolitisk ram blir de finanspolitiska besluten mer långsiktiga och förtroendet för landets ekonomi mer stabilt. Det är viktigt för att privata aktörer ska våga ta risker och investera långsiktigt. Detta måste balanseras mot behov av långsiktiga offentliga investeringar för klimatomställning.

Arbetet med den ekonomiska politiken inom EU förtydligades ytterligare med inrättandet av stabilitets- och tillväxtpakten 1997. Den innehåller bland annat regler som ska bidra till att EU-länderna kommer till rätta med stora budgetunderskott och minskar sina statsskulder. Det finanspolitiska ramverket har utvecklats sedan dess. Bland annat har ländernas budgetarbete blivit mer koordinerat genom den europeiska planeringsterminen som infördes 2011.

Planeringsterminen

Den europeiska planeringsterminen är ett instrument för samordning av den ekonomiska politiken, finanspolitiken, arbetsmarknadspolitiken och socialpolitiken inom EU. Den infördes för att förbättra samordningen av finanspolitiken i euroländerna, men termen gäller för alla medlemsländer. Den fokuserar på årets sex första månader och är en del av EU:s ram för ekonomisk styrning. Till en början handlade den enbart om ekonomi, men den har utvecklats och omfattar numera flera politikområden. I december 2019 tillkännagav kommissionen att även den europeiska gröna given och FN:s mål för hållbar utveckling ska integreras i planeringsterminen. Ytterligare rekommendationer som till exempel individuella lärandekonton och kompetensutvecklingsmål ska följas upp via planeringsterminen. Planeringsterminen har en tidtabell för när medlemsländer tar emot råd om ekonomiskpolitiska riktlinjer och lämnar in sina handlingsprogram som ska bedömas på EU-nivå. När programmen har blivit utvärderade får medlemsländer landspecifika rekommendationer för sin nationella budgetpolitik. Medlemsländer förväntas ta hänsyn till rekommendationerna när de fastställer den nationella budgeten och fattar beslut om den långsiktiga ekonomiska politiken. Länder kan även få rekommendationer om att korrigera makroekonomiska obalanser. Till exempel har Sverige fått rekommendationer om införande av någon form av fastighetsskatt.

Cykeln börjar om igen mot slutet av året i samband med att kommissionen ger en översikt av det ekonomiska läget i sin årliga tillväxtöversikt för det kommande året. Kommissionen granskar samtidigt vilka satsningar som enskilda länder har gjort i relation till de landspecifika rekommendationerna.

Saco är positiv till att samordning och uppföljning sker via planeringsterminen och ser positivt på en utveckling av planeringsterminen. Fördelen med att fler frågor inom de arbetsmarknads- och socialpolitiska områdena tas in är att det minskar behoven av lagstiftning genom direktiv på dessa områden. Bland annat anser Saco att termen bör innehålla indikatorer och målsättningar för att stärka den sociala dialogen i medlemsstaterna.

Planeringsterminen har kritiserats för att den inte leder fram till några större förändringar av länders ekonomiska politik, vilket till viss del kan förklaras av att länder väljer att inte följa rekommendationerna. Det kan i sin tur bero på att rekommendationer ibland kan vara svåra att anpassa till nationella politiska förhållanden. Kommissionen måste ge ekonomiskpolitiska förslag som kan vara svåra att genomföra för att tydligt visa vad som faktiskt krävs för att nå en förändring. Men de måste också bidra med förslag som har möjlighet att nå nationell politisk acceptans. En väg att stärka det arbetet kan vara att kommissionen använder sig av ett oberoende finanspolitiskt råd. Detta kan bedöma och analysera förslag till åtgärder, samt utvärdera den förda ekonomiska politiken. Rådet ska samverka med motsvarande oberoende nationella finanspolitiska råd.

Euroländer

Alla EU-länder ingår i den ekonomiska och monetära unionen (EMU) och 20 länder har den gemensamma valutan euro. De länder som inte har den är Bulgarien, Danmark, Polen, Rumänien, Sverige, Tjeckien och Ungern. Danmark är formellt det enda land som inte är skyldig att ansluta sig till eurosamarbetet. Sverige har valt att inte införa euron men har inget formellt undantag. Enligt Maastrichtfördraget finns det ingen särskild tidplan för att ansluta sig till euroområdet. Frågan om Sverige ska ersätta sin valuta är inte aktuell.

Euroländerna är mer styrda än länder som står utanför samarbetet. Först och främst har de ingen självständig penningpolitik och för det andra finns det krav på ett euroland vad som måste genomföras vid stora budgetavvikelser. Ett euroland kan bötfällas vid för stora avvikelser från de uppställda målen. Länderna övervakas mer för att tidigt identifiera makroekonomiska obalanser. Samarbetet mellan euroländerna har fördjupats successivt sedan euron infördes. De ekonomiska kriserna har skyndat på den utvecklingen.

Fördjupat samarbete

Utgångspunkten för euroländerna är att varje land ansvarar för sin ekonomi och håller sig inom det ekonomiskpolitiska ramverket. Vid en svag ekonomisk utveckling ska landet genomföra de förändringar som krävs för att skapa förutsättningar för tillväxt. Statsskulden ska minska i en viss årlig takt för att nå målet. Ett land ska även kunna hantera sin egen bank-och finanskris.

Euroområdet mötte sin första stora kris 2010. Det var en internationell finanskris som började med att en bolånebubbla sprack. Flera banker fick svårigheter att finansiera sin verksamhet och osäkerheten spred sig snabbt i det finansiella systemet. Det spillde över på hela ekonomin och flera länder gick in i en recession.

Den offentliga skuldsättningen var hög redan före krisen i flera euroländer, vilket innebar att de inte hade det ekonomiska utrymmet för att hantera krisen. Det gällde i synnerhet Grekland, Spanien, Italien och Portugal och de fick samtidigt svårigheter att finansiera sin statskuld. Länderna hamnade i betalningssvårigheter. Problemen i dessa länder spillde över på övriga euroländer och finansiella aktörer såg stora risker med hela eurosamarbetet och började sälja av eurobaserade tillgångar.

Det fanns ingen plan inom eurogruppen hur den finansiella krisen skulle hanteras vare sig ekonomiskt eller administrativt. IMF bidrog med lån för att stödja Greklands ekonomi som drabbades särskilt hårt. Även EU-länder som inte var del av euron bidrog med lån till euroländer, till exempel gav Sverige förmånliga lån till Irland. Det blev tydligt att det behövdes en mekanism för att hantera framtida finansiella kriser, samt att förtroendet för euron måste stärkas.

Bland annat infördes regler för euroländerna 2011 om när de kunde bryta mot reglerna och i vilken takt statsskulden ska minska. Den finanspolitiska övervakningen skärptes och böter infördes för länder som inte genomförde åtgärder som rekommenderades av Kommissionen. Då skapades också olika fonder som gav lån till särskilt drabbade länder, EFSF (*European Financial Stability Facility*), EFSM (*European Financial Stabilisation Mechanism*) och ESM (*European Stability Mechanism*). Resurserna är numera samlade hos ESM som ger lån till

euroländer som har finansiella problem. Däremot togs det aldrig fram permanenta resurser för gemensam finanspolitik.

Kriserna har visat vikten av att euroländerna genomför gemensamma insatser vid finansiella kriser även om det berör ett fåtal länder. Ansvaret måste vara delat och eurogruppen behöver utveckla viss gemensam finanspolitik. Saco stödjer tanken att euroländerna fördjupar sitt samarbete och om så krävs går snabbare framåt än övriga länder. Alla medlemsländer tjänar på en stabil euro.

Finanspolitik inom EU

Det är med hanteringen av coronapandemin som EU för första gången möter en kris med gemensamma finanspolitiska insatser. Återhämtningsplanen, NextGenEU är det största stimulanspaket som EU någonsin har kommit överens om. Det omfattar drygt 800 miljarder euro, vilket motsvarar cirka 5% av EU:s samlade BNP. Det består av bidrag och kortfristiga lån och alla medlemsländer kan ansöka om stöden. Tanken är att resurserna ska stödja återhämtningen efter krisen men även gå till tillväxtskapande satsningar inom områden som forskning, digitalisering och klimatomställning. Satsningarna finansieras genom att EU-kommission tar upp egna lån.

Nyligen beslutades att införa en social klimatfond ungefär 90 miljarder euro för att kompensera hushåll för kostnader i samband med införandet av reglerna för utsläppsrätter av koldioxid. Hur lånen ska betalas tillbaka och klimatfonden ska finansieras är fortfarande oklart, men EU-gemensamma skatter har diskuterats.

Beskattning är svår ur ett EU-perspektiv eftersom utgångspunkten är att beskattning ska vara en nationell angelägenhet. Saco har också den hållningen men anser att vissa avsteg kan göras för åtgärder som främjar den inre marknaden och stärker den fria konkurrensen. Det kan behöva göras ytterligare avsteg från den hållningen för att en mer systematisk hantering av klimatomställning och energiförsörjning kräver en långsiktig finansiering. Men EU ska verka på en övergripande nivå och fördela resurser till länder inte till företag eller individer.

Ett annat problem är att det måste göras en avvägning mellan vad som är ländernas eget ansvar och vad som ska hanteras gemensamt. Det finns en risk att länder drar ner på sina egna insatser när det finns en gemensam budget. Risken finns också att länder inte genomför effektiviseringar av sina ekonomier för att de räknar med riktade stöd från EU. Det är svårt att helt eliminera dessa problem. Däremot skulle ett finanspolitiskt råd kunna formulera hur EU-gemensamma medel ska fördelas, samt bedöma omfattning och inriktning på länders egna insatser. Rådet ska följa det nationella arbetet och anpassa kraven på insatser efter förändrade ekonomiska förutsättningar.

Klimatomställning och energiförsörjning är frågor som kräver gemensamma EU-satsningar och stora investeringar. Även vissa säkerhetsfrågor behöver lösas gemensamt. Vissa länder kan behöva relativt mer stöd än andra länder för att öka takten i omställningen också inom andra områden. Förståelsen för olikheter mellan länder måste öka och det ska finnas utrymme för fördelningspolitiska insatser inom EU. Men Saco vill inte se en utveckling där viktiga frågor överlämnas till EU inom områden där EU saknar kompetens.

Statsstöd och industripolitik

Företag på den inre marknaden ska konkurrera på lika villkor. Konkurrensen skapar produktiva företag som ger ekonomisk tillväxt och den fria rörligheten av arbetskraft och kapital gör att resurser flyttas från svaga till växande verksamheter. Fria marknader med liten statlig påverkan har länge varit den dominerade hållningen inom EU. Bland annat är det inskrivet i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt att länder endast i undantagsfall får använda offentliga medel för att stödja ekonomisk verksamhet. Statsstöd är förbjudet och eventuella avvikelser bestäms av kommissionen. Länder måste ansöka om undantag från regelverket.

Det har länge också varit hållningen bland ekonomer. Ett centralt argument är att politiker inte kan få all den information som krävs för att identifiera ekonomiska aktiviteter som är positiva för ekonomisk tillväxt. Ett annat argument är att statligt stöd gynnar stora företag och företagsledare med goda politiska kontakter. Stöden öppnar för korruption samtidigt som risken är stor att politiker satsar på sådant som gynnar deras ställning snarare än hela samhället. Ett annat problem är att stödföretag får relativt lägre kostnader och konkurrensfördelar som gör att de kan tränga undan minst lika effektiva företag som inte har stöd. Det snedvrider konkurrensen och kan motverka utvecklingen av annan samhällsviktig verksamhet.

Under 1970–80-talen var industristöd populärt i många länder. Stora offentliga satsningar gjordes för att behålla sysselsättningen i nedläggningshotade företag och branscher. Effekterna verkar ha varit små och stöden höll tillbaka en omställning som ändå genomfördes när stöden upphörde. Erfarenheterna av den typen av offentliga satsningar är ytterligare förklaringar till ekonomers tveksamhet till industristöd.

Under 2000-talet har diskussionen om offentliga stöd förnyats bland ekonomer, men inte om den typ som använts tidigare. I stället har vissa ekonomer lyft att det går att utforma stödprogram som ger både incitament till utveckling av samhällsviktig verksamhet och avveckling av misslyckade satsningar. Det har också betonats att det behövs olika offentliga stöd för att öka takten i klimatomställningen och behålla samhällsviktig produktion. Fördelen är att EU kan bli mer självförsörjande, nackdelen är stöden kanske främst skyddar företagen och minskar nödvändig omställning.

Den politiska synen på offentliga stöd förändrades också med finans/euro-krisen och ytterligare i samband med pandemin. Finanskrisen hade fokus på euroländerna medan pandemin satte fokus på alla medlemsländers behov. Statsstödsreglerna ändrades tillfälligt för att länder skulle kunna stödja verksamheter som direkt drabbades av pandemin och för att underlätta återuppbyggnaden. Under krisen fick EU även egna medel, återhämtningsfonden (NextGenEU), för att stödja länders återhämtning efter pandemin. Medlen kan användas för den gröna och digitala omställningen. Tanken är att ge incitament till teknikutveckling och förändring inom alla branscher och delar av samhället.

Energikrisen har gjort att flera länder har avsatt offentliga medel till särskilt drabbade företag. Frankrike och Tyskland har gått snabbt framåt och till och med så långt som förstatligande av vissa företag. Fokus är på den inhemska näringen trots att flera länder har liknande företag och många problem delas av hela EU. Vissa länder har större möjligheter att stödja inhemska företag än andra och därför skapar nationella stöd en inre splittring, som kommer öka om problemen inte hanteras gemensamt på EU-nivå.

Sedan lång tid tillbaka har det pågått diskussioner mellan EU och USA om förutsättningarna för handeln mellan blocken. Båda blocken skyddar sektorer med statsstöd, har tullar på vissa produkter från respektive länder och driver på för att stärka den egna inre marknaden. USA har 2023 avsatt stora ekonomiska resurser för att stödja inhemska företag och öka inhemsk produktion av flera produkter. Det finns också krav på att inhemskt producerade produkter måste ha en större andel inhemskt producerade insatsvaror. Globalt kommer vissa företag i USA få konkurrensfördelar och risken finns att vissa företag i Europa måste flytta verksamhet till USA för att kunna förbli konkurrenskraftiga på den marknaden. Risken har ökat för handelskonflikter och därmed ökade kostnader för såväl företag som individer.

Sedan pandemin för även EU med ökad intensitet en politik för att stärka den så kallade strategiska autonomi. Målet är ökad självförsörjning inom EU av bland annat läkemedel och tekniska komponenter men också att stärka sin konkurrenskraft genom forskning och utveckling.

EU driver på för klimatomställning där minskningen av koldioxid har prissatts genom handel med utsläppsätter. Det kombineras snart med ett system som gör import av koldioxidtunga produkter prissatts utifrån EU-standard för kostnaden för utsläpp. Tanken är att företag utanför EU inte ska gynnas av en produktion som tar mindre miljöhänsyn. Det innebär skydd av företag på den inre marknaden som kan vara nödvändig för klimatomställningen. Konkurrensförhållanden på den inre marknaden bibehålls men förändras mot omvärlden.

EU:s grundläggande hållning om statsstöd är rimlig men det finns goda argument för avvikelser som under pandemin. Mer permanenta avvikelser som exempelvis stöd till utveckling av teknik som bidrar till klimatomställning kan också vara motiverade.

Utveckling av Sacos ståndpunkter

I svenskt perspektiv har det finanspolitiska ramverket medfört stärkta offentliga finanser. Den svenska statsskulden är bland de lägsta i EU som har uppnåtts genom successiva förändringar av de offentliga utgifterna sedan 1990-talet. Det tar tid att minska en statsskuld.

Euroländernas statsskuld är högre än Maastrichtskulden och flera länder har legat över den nivån sedan lång tid tillbaka. Det politiska trycket verkar inte tillräckligt starkt för att förmå länder att närma sig den stipulerade nivån på skuldsättning. Det tycks också vara politiskt svårt att komma överens om hur reformarbetet ska genomföras i enskilda länder. Förtroendet för målen urholkas när länder systematiskt avviker. Samtidigt kan det signalera behov av förändring. Saco anser att det ska finnas ett gemensamt ramverk med tydliga målsättningar men som tillåter flexibilitet i anpassningen beroende på länders olika ekonomiska och politiska förutsättningar.

Sedan 2021 finns en villkorsförordning i EU kopplad till EU-budgeten. Den ger kommissionen möjlighet att hålla inne pengar till medlemsländer om det till exempel finns korruption som riskerar den inre marknaden. Villkoret har använts mot Ungern. EU borde utreda om en breddning av villkorsförordningen skulle kunna ske för att upprätthålla rättsstatens principer vad gäller till exempel långsiktig medborglig trygghet och demokratiska fri- och rättigheter.

Flera EU-länder, däribland Sverige anser att länder som avviker från Maastrichtreglerna behöver göra mer för att nå målen. Det handlar om att länderna måste göra tydligare prioriteringar bland sina offentliga utgifter och sträva efter att få in mer skatteintäkter. Utmaningen är att göra det och samtidigt genomföra offentliga investeringar som är viktiga för samhällsutvecklingen. Därför behövs en regel som tillåter länder att låna till vissa offentliga investeringar som är avgörande för ekonomisk tillväxt och klimatomställning. Starka nationella finanspolitiska råd samt ett på EU-nivå kan ge råd om nödvändiga investeringar.

Utmaningarna delas av alla länder och det kommer krävas stora resurser både offentliga och privata för klimatomställningen och energiförsörjningen. Två problem är att enas om gemensamma resurser och storleken på kommissionens egna medel. Andra är att den politiska viljan att skjuta över kontroll till EU skiljer sig åt mellan länder, samt att det folkliga stödet för ökade EU-insatser är svagt i vissa länder. Eftersom klimat- och energiproblemen är så stora och numera påverkar människors vardag kan det inte uteslutas att fler faktiskt vill se ett större ansvar på EU-nivå.

Saco anser att uppenbart gränsövergripande problem ska lösas gemensamt, i övrigt bör nationellt ansvarstagande gälla. Gränsdragning måste tydliggöras när gemensamma resurser diskuteras. Saco ska verka för ett starkt EU inom områden där det krävs gränsöverskridande lösningar såsom inom klimat, energi och infrastruktur.

Utvecklingen i vissa länder inom EU har aktualiserat frågan om vilka områden som ska beslutas med enhällighet och kvalificerad majoritet i ministerrådet. Enhällighet gäller bland annat för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, beskattning och unionens budget. Sverige har vid tillfällen förespråkat att EU-vetot slopas inom utrikespolitiken som bland annat behandlar uttalanden om mänskliga rättigheter och sanktioner. Både Kommissionen och Parlamentet har uttalat sig positivt till sådana förändringar.

Europafacket är positiva till en sådan förändring men vill gå längre och avskaffa enhälligheten i alla frågor. Flera länder inklusive Sverige är mot öppnandet av fördraget. Saco bedömer att det inte är politiskt läge att öppna för fördragsförhandlingar eftersom det kan leda till andra förändringar som skulle kunna vara direkt skadliga för vår partsmodell.

Saco anser att

- medlemsländer ska följa EU:s finanspolitiska ramverk och sträva efter en finanspolitik som är långsiktigt hållbar
- EU bör inrätta ett oberoende finanspolitiskt råd som stödjer kommissionen i det ekonomiskpolitiska beslutsfattandet
- länder bör tillåtas att öka de offentliga utgifterna för satsningar på klimat- och energiomställning samt forskning och utbildning
- anpassning till budgetregler måste ta hänsyn till länders olika ekonomiska och politiska förutsättningar
- EU bör ha mer egna medel för att hantera gemensamma problem och stärka samarbetet
- euroländer ska kunna genomföra ekonomiskpolitiska förändringar i snabbare takt än andra länder om det stärker eurosamarbetet
- beskattning är en nationell angelägenhet men avsteg kan göras för insatser som stärker den inre marknaden, klimatomställningen och EU:s säkerhet
- stora företag som verkar inom EU ska omfattas av en gemensam lägsta bolagsskatt
- samarbetet kring skattepolitik bör stärkas för att förhindra skatteundandragande, skattekonkurrens och aggressiv skatteplanering
- fler arbetsmarknadsfrågor och socialpolitiska frågor ska lyftas in i planeringsterminen i stället för att skrivas in i direktiv
- målsättningar och indikatorer för social dialog på nationell nivå ska lyftas in i planeringsterminen
- det ska gå att avvika från direktiv och lagförslag inom arbetsmarknadsområdet genom kollektivavtal
- EU:s gemensamma ekonomiska medel ska fördelas endast till länder som fullt ut lever upp till rättsstatsprincipen
- EU bör bredda villkorsförordningen så att ekonomiskt stöd kan dras in till länder som bryter mot fördragets grundläggande principer om demokrati- och mänskliga rättigheter
- möjligheten att frånta ett land beslutanderätt bör användas när landet bryter mot fördragets grundläggande värden.

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, är den samlande organisationen för Sveriges akademiker. Vi är en partipolitiskt obunden facklig centralorganisation. Sacos 21 självständiga förbund företräder yrkes- och examensgrupper från hela arbetsmarknaden, inklusive egenföretagare. Något som förenar våra medlemsförbund är akademisk utbildning, kunskap, kompetens och yrkesstolthet. Sacoförbunden samlar omkring 960 000 akademiker och närmar sig miljonen.

Som företrädare för Sveriges akademiker är det självklart för Saco att ständigt påverka kunskapsnivån i Sverige. Utbildning och forskning som ger kunskap är en investering för såväl samhället som individen och är en av de viktigaste faktorerna för tillväxt och utveckling av ett samhälle.

